

Asia: VN/19527/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi henkilöön liittyvää irtisanomisperustetta koskevan lainsäädännön muuttamisesta (työsopimuslain ja merityösopimuslain muuttaminen)

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta

Suomen Merimies-Unioni SMU ry yhtyy SAK ry:n lausuntoon ja suhtautuu hyvin kielteisesti hallituksen esitysluonnoksessa esitettyihin muutoksiin ja vastustaa niitä kokonaisuudessaan. Mikäli muutokset henkilöön liittyvässä irtisanomisperusteessa toteutuisivat esityksen mukaisesti, heikentäisivät ne työntekijän työsuhteturvaa varsin kohtuuttomalla tavalla. Muutosten vaikutusarviointi on puutteellinen sekä kovin yksipuolinen ja muutokset ovat omiaan nakertamaan heikomman osapuolen suojan merkitystä työoikeudessa.

Esitysluonnoksessa muutokset henkilöperusteiseen irtisanomissuojaan ehdotetaan toteutettavan huomattavasti Petteri Orpon hallitusohjelmakirjausta laajemmin. Muutosesityksiä valmistelleen työ- ja elinkeinoministeriön asettaman työryhmän toimeksianto koski alun perin henkilöön liittyvän irtisanomisperusteiden sääntelyn muutosta niin, että työsuhteen päättämiseen riittäisi asiallinen syy. Irtisanomiskynnyksen madaltamisen lisäksi esitysluonnoksessa esitetään huomattavia muutoksia irtisanomissäännöksen rakenteeseen ja sanamuotoon, sekä kevennyksiä kokonaisarviointiin ja työnantajan velvollisuuteen antaa varoitus tai harkita työntekijän sijoittamista muuhun tehtävään irtisanomisen välttämiseksi. Näin laajat muutokset henkilöön liittyvässä irtisanomisperusteessa ovat sekä aiheettomia että ylimitoitettuja ja aiheuttavat vuosia kestävästä epävarmuudesta oikeudentilaan sen osalta, milloin irtisanominen on perusteltua ja milloin laitonta.

Esitysluonnoksessa todetaan, että lakimuutoksen tarkoituksena on purkaa työllistämisen esteitä, olettaen, että yritykset enenevässä määrin palkkaisivat työntekijöitä toistaiseksi voimassa oleviin työsuhteisiin, jos työntekijän irtisanominen henkilöön liittyvällä syyllä olisi vaivattomampaa. Esityksessä tuodaan kuitenkin esille, että muutosten positiivisista vaikutuksista työllisyyteen tai talouteen ei voida saada selkoa, vaan hyödyt ovat vähintäänkin epävarmat ja parhaimmillaan vähäiset.

Esitysluonnoksessa todetaan, että muutoksen tarkoituksena on, että työsopimuslaissa ja merityösopimuslaissa säädettäisiin nykyistä havainnollisemmin irtisanomisperusteen arvioinnissa huomioon otettavista seikoista. Tämä tarkoitus ei toteudu, sillä säännöstekstin epäselvyys ja tulkinnanvaraisuus yhdistettynä siihen, että oikeuskäytäntö menettää suurelta osin merkityksensä, tulee johtamaan aiempaa suurempaan epäselvyyteen irtisanomiskynnyksen sijainnista.

Toteutuessaan esitys on omiaan lisäämään epävarmuutta työpaikoilla. Epätietoisuus siitä, missä raja irtisanomiselle kulkee, tulee johtamaan lisääntyneeseen työpahoinvointiin ja pahimmillaan pelon ilmapiiriin etenkin sellaisilla työpaikoilla, jotka ovat kovin hierarkkisia tai joissa työnantajan harkinta irtisanomisperusteen olemassaolosta saatetaan tehdä vahvasti omaan arvomaailmaan nojaten.

Esitysluonnoksessa ajatellaan, että osa tavoiteltavasta taloudellisesta hyödystä syntyisi eräänlaisella työntekijöiden kiertokululla, jossa yhteen tehtävään tai työpaikkaan epäsovelias työntekijä irtisanottaisiin ja tilalle ilmestyisi välittömästi irtisanottua parempi, työttömänä työnhakijana ollut työntekijä. Käytännön elämässä työntekijöiden kierto ei olisi näin mutkatonta etenkään sellaisissa työpaikoissa tai tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä osaamista tai pätevyyttä. Ennen kuin uusi ja sovelias työntekijä on löydetty irtisanotun työntekijän tilalle, on jäljelle jäävien työntekijöiden todennäköisesti suoritettava lisääntynyt työmäärä ainakin hetkellisesti siihen asti, kunnes tilalle tullut työntekijä on riittävässä määrin perehtynyt ja oppinut uuden työtehtävänsä.

Epäselvyydet sekä irtisanomiskynnyksessä että muissa työnantajan velvoitteissa irtisanomishetkellä tulevat auttamatta johtamaan lisääntyneisiin riitatilanteisiin, kun irtisanomisten laillisuuksia on enenemissä määrin tarkasteltava tuomioistuimissa. Tämä ei millään tavoin ole toivottu kehityskulku.

2. Asiallisen syyn vaatimus ja sen täsmentäminen (luonnoksen 7 luvun 2 §:n 1 momentti)

-

3. Kokonaisarvioinnin perusteet (luonnoksen 7 luvun 2 §:n 2 momentti)

-

4. Uudelleensijoitusvelvollisuutta koskeva muutos (luonnoksen 7 luvun 2 §:n 3 momentti)

-

5. Varoittamista koskevat muutokset (luonnoksen 7 luvun 2 b §)

-

6. Merityösopimuslain muuttaminen

-

7. Muut huomiot

-

Alatalo Joachim
Suomen Merimies-Unioni SMU ry